অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন

অতি চমু উত্তৰৰ প্ৰশ্ন :

১। ব্যাখ্যা কৰা (এটা বাক্যত) :

(ক) অৰ্থনৈতিক বিকাশ ।

উত্তৰঃ অৰ্থনৈতিক বিকাশ হৈছে এটা সংখ্যাগত ধাৰণা যি এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ত দেশ এখনত হোৱা উৎপাদিত দ্ৰব্য তথা সেৱাৰ বৃদ্ধি , বিশেষকৈ জনমূৰি আয়ত হোৱা বৃদ্ধিৰ সৈতে জড়িত ।

(খ) অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন ।

উত্তৰঃ অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন হৈছে এটা গুণগত ধাৰণা যিটো অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ লগতে গুৰুত্বপূৰ্ণ ক্ষেত্ৰসমূহত সাধন হোৱা দীৰ্ঘম্যাদী সামাজিক তথা অৰ্থনৈতিক পৰিৱৰ্তনসমূহৰ সৈতে জড়িত ।

(গ) মানব উন্নয়ন ।

উত্তৰঃ মানৱ উন্নয়ন মানে হ'ল অৰ্থনৈতিক , সামাজিক , সাংস্কৃতিক আৰু ৰাজনৈতিক পছন্দসমূহৰ দৰে জনসাধাৰণৰ সামূহিক পছন্দসমূহৰ বিস্তাৰ সাধন হোৱা ।

(ঘ) অৰ্থনৈতিক পৰিকল্পনা।

উত্তৰঃ অৰ্থনৈতিক পৰিকল্পনা হৈছে নিৰ্ধাৰিত সময়ৰ ভিতৰত কেতবোৰ সুনিৰ্দিষ্ট লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ উদ্দেশ্যে কেন্দ্ৰীয় পৰিকল্পনা কৰ্তৃপক্ষৰ দ্বাৰা দেশৰ অৰ্থনীতিৰ নিয়ন্ত্ৰণ তথা দিগ দৰ্শন কৰা ।

(ঙ) গণতান্ত্ৰিক পৰিকল্পনা ।

উত্তৰঃ গণতান্ত্ৰিক পৰিকল্পনা হ'ল এনে এক পৰিকল্পনা য'ত পৰিকল্পনাৰ যুগুতকৰণৰ বিভিন্ন পৰ্যায়ত জনসাধাৰণে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰে ।

(চ) উদাৰীকৰণ ।

উত্তৰঃ উদাৰীকৰণ মানে হৈছে দেশ এখনৰ অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাৰ ওপৰত থকা ৰাষ্ট্ৰৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ শিথিলকৰণ ।

(ছ) ব্যক্তিগতকৰণ ।

উত্তৰঃ ব্যক্তিগতকৰণ মানে হৈছে চৰকাৰী বা ৰাজহুৱা নিয়ন্ত্ৰণত থকা প্ৰতিষ্ঠানসমূহ ব্যক্তিগত বা বেচৰকাৰী খণ্ডলৈ মুকলি কৰি দিয়া ।

(জ) গাােলকীকৰণ বা বিশ্বায়ন ।

উত্তৰঃ গাােলকীকৰণ হৈছে দেশ এখনৰ অৰ্থনীতিৰ সৈতে বিশ্বৰ অন্যান্য দেশৰ অৰ্থনীতিৰ সংযাােগ স্থাপন বা সংহতি সাধন কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া ।

চমু উত্তৰৰ প্ৰশ্ন :

২ । অৰ্থনৈতিক বিকাশ আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ দুটা প্ৰধান পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা ।

উত্তৰঃ অৰ্থনৈতিক বিকাশ আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ দুটা প্ৰধান পাৰ্থক্য **হলঃ**

ক্ৰমিক নং	পাৰ্থক্যৰ ভিত্তি	অৰ্থনৈতিক বিকাশ	অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন
(ক)	অৰ্থ	দেশ এখনৰ উৎপাদিত দ্ৰব্য তথা সেৱা, বিশেষকৈ জনমুৰি আয়ৰ বৃদ্ধি হোৱা।	অৰ্থনৈতিক বিকাশকে ধৰি গুৰুত্বপূৰ্ণ ক্ষেত্ৰসমূহত হোৱা দীৰ্ঘম্যাদী অৰ্থনৈতিক তথা সামাজিক পৰিবৰ্তন।
(খ)	ধাৰণা	ই এটা সংখ্যাগত বা পৰিমাণগত সীমিত ধাৰণা।	ই এটা গুণগত তথা বিস্তাৰিত ধাৰণা।
(গ)	সম্পৰ্ক	এই বিকাশ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ সৈতে সংলগ্ন হ'বও পাৰে অথবা নহ'বও পাৰে।	এই উন্নয়ন সদায় অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ সৈতে সংলগ্ন হৈ থাকে।
(ঘ)	পৰিসৰ	ই কোনো প্ৰতিষ্ঠানিক পৰিবৰ্তনৰ সৈতে জড়িত নহয়।	শিক্ষা, স্বাস্থ্য, বেংক ব্যৱস্থা, ভূমিৰ ভোগ-দখল আদিত হোৱা পৰিবৰ্তন ইয়াৰ অংশ বিশেষ।

অৰ্থনৈতিক বিকাশ আৰু অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ

৩। মানব উন্নয়নৰ তিনিটা সূচক কি কি ?

উত্তৰঃ মানৱ উন্নয়ন সূচক তিনিটা **হলঃ**

(ক) প্ৰত্যাশিত আয়ুস ।

(খ) শিক্ষা বা সাক্ষৰতা ।

(গ) জীৱন ধাৰণৰ মানদণ্ড ।

৪। সমষ্টিগত পছন্দৰ বিস্তাৰ সাধন হৈছে বুলিলে কি বুজিবা ?

উত্তৰঃ সমষ্টিগত পছন্দৰ বিস্তাৰ সাধন হৈছে মানৱ উন্নয়নৰ প্ৰাথমিক ভিত্তি । জনসাধাৰণৰ পছন্দ হৈছে মানৱ উন্নয়নৰ মধ্যবিন্দু । জনসাধাৰণৰ সমষ্টিগত পছন্দই অৰ্থনৈতিক , সামাজিক , সাংস্কৃতিক আৰু ৰাজনৈতিক পছন্দসমূহকো সামৰি লয়। জনসাধাৰণৰ সমষ্টিগত পছন্দক তিনিটা কাৰকে প্ৰভাৱান্বিত কৰে । এইকেইটা **হলঃ**

(ক) প্ৰত্যাশিত আয়ুস ।

(খ) সাক্ষৰতা ।

(গ) জীৱন ধাৰণৰ মানদণ্ড ।

৫। ভাৰতবৰ্ষৰ পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ তিনিটা মূল লক্ষ্য উল্লেখ কৰা ।

উত্তৰঃ ভাৰতবৰ্ষৰ পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ তিনিটা মূল লক্ষ্য **হলঃ**

(ক) অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ হাৰ বৃদ্ধি কৰা ।

(খ) নিয়োগৰ সা – সুবিধা বৃদ্ধি কৰা ।

(গ) দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূল কৰা ।

(ঘ) আঞ্চলিক বৈষম্য আঁতৰ কৰা ।

(ঙ) আৰ্থ – সামাজিক বৈষম্য দূৰ কৰা ।

(চ) পৰিৱেশৰ অনিষ্ট সাধন নকৰাকৈ বহনক্ষম অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন সুনিশ্চিত কৰা ।

৬। নিটি (NITI) আয়াোগৰ সদস্যসকল কোন কোন ?

উত্তৰঃ নিটি আয়াোগৰ সদস্যসকল **হৈছেঃ**

(ক) অধ্যক্ষ হিচাপে আছে ভাৰতৰ মাননীয় প্ৰধানমন্ত্ৰী ।

(খ) প্ৰধানমন্ত্ৰীৰ দ্বাৰা নিযুক্ত এজন উপাধ্যক্ষ ।

(গ) নিজৰ নিজৰ ক্ষেত্ৰত দক্ষতাসম্পন্ন তিনিগৰাকী পূৰ্ণকালীন সদস্য ।

(ঘ) দুগৰাকী অংশকালীন সদস্য ।

(ঙ) পদেন সদস্য হিচাপে নিযুক্ত সৰ্বোচ্চ চাৰিজন কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰী ।

(চ) মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া হিচাপে নিযুক্ত এজন ভাৰতীয় প্ৰশাসনিক বিষয়া ।

(ছ) পৰিচালনা পৰিষদৰ সদস্য হিচাপে আছে প্ৰতিখন ৰাজ্যৰ মুখ্যমন্ত্ৰীসকলৰ লগতে কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলসমূহৰ উপ – ৰাজ্যপালসকল ।

দীঘল উত্তৰৰ প্ৰশ্ন :

৭।ভাৰতবৰ্ষৰ পৰিকল্পিত অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ প্ৰথমছাৌৰা (১৯৫১-১৯৯১) আৰু দ্বিতীয়ছাৌৰা (১৯৯১ ৰপৰা বৰ্তমানলৈ) ৰ মাজত থকা এটা মূল পাৰ্থক্য ব্যাখ্যা কৰা ।

উত্তৰঃ ভাৰতবৰ্ষৰ পৰিকল্পিত অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ প্ৰথমছাৌৰা (১৯৫১-৫২ ৰ পৰা ১৯৯০-৯১) ত ৰাজহুৱা বা চৰকাৰী খণ্ডই ভাৰতীয় অৰ্থনীতিত মুখ্য ভূমিকা পালন কৰিছিল ।

কিন্তু ভাৰতবৰ্ষৰ পৰিকল্পিত অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ দ্বিতীয়ছাৌৰা (১৯৯১ ১২ চনৰ পৰা বৰ্তমানলৈ) সময়ত ৰাজহুৱা খণ্ডৰ ভূমিকা যথেষ্ট পৰিমাণে হ্ৰাস হ’বলৈ ধৰে আৰু উদাৰীকৰণ , ব্যক্তিগতকৰণ তথা গাোলকীকৰণ আদিৰ দৰে নতুন ধাৰণাসমূহে গতি লাভ কৰিবলৈ ধৰে ।

৮। ভাৰতবৰ্ষত অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰ প্ৰৱৰ্তনৰ তিনিটা মূল কাৰণ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা ।

উত্তৰঃ ভাৰতবৰ্ষত অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰ প্ৰৱৰ্তনৰ তিনিটা প্ৰধান কাৰণ **হৈছেঃ**

(ক) **বিত্তীয় ঘাটি :-** বিত্তীয় ঘাটি হৈছে এটা অৰ্থনৈতিক পৰিঘটনা যত মুঠ চৰকাৰী বা ৰাজহুৱা ব্যয়ে পুঞ্জীভূত চৰকাৰী ৰাজহ বা আয়ৰ সীমা অতিক্ৰম কৰি যায় । ভাৰতবৰ্ষৰ পৰিকল্পিত অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ প্ৰথমছাোৱাত ভাৰতীয় অৰ্থনীতিয়ে বৃহৎ বিত্তীয় ঘাটিৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হৈছিল ।

এই সময়ছাোৱাত ৰাজহুৱা খণ্ডৰ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ অৱস্থা অতি শাোচনীয় হৈ পৰিছিল । প্ৰায়বাোৰ উদ্যোগেই লাোকচান ভৰিবলগীয়া হৈছিল ।

(খ) **মুদ্ৰাস্ফীতি :-** প্ৰাক্ – অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ সময়ছাোৱাত ভাৰতীয় অৰ্থনীতি মুদ্ৰাস্ফীতিৰ দ্বাৰা অতি গভীৰভাৱে ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছিল । মুদ্ৰাস্ফীতিৰ উচ্চ হাৰে সামাজিক তথা আৰ্থিকভাৱে পিছপৰা সীমিত উপাৰ্জনকাৰী লাোকসকলৰ ওপৰত প্ৰতিকূল প্ৰভাৱ পেলাইছিল ।

(গ) **পৰিশাোধেয় ধনৰ ভাৰসাম্যতা :-** ৮০ ৰ দশকৰ পৰা ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্যৰ ক্ষেত্ৰত পৰিশাোধেয় ধনৰ ভাৰসাম্যতাত ব্যাঘাত জন্মিছিল । ভাৰতীয় অৰ্থনীতিৰ পৰা মূলধনৰ বহিৰ্গম বৃদ্ধি পাোৱাৰ বিপৰীতে ভাৰতীয় অৰ্থনীতিলৈ বিদেশৰ পৰা অহা মূলধনৰ পৰিমাণ কমি গৈছিল ।

মূলধনৰ প্ৰৱাহৰ ক্ষেত্ৰত দেখা দিয়া এনে ভাৰসাম্যতাহীনতাই ভাৰতৰ বৈদেশিক বাণিজ্য ঘাটিৰ পৰিমাণ উদ্বেগজনকভাৱে বৃদ্ধি কৰিছিল ।

এনে ধৰণৰ অৱস্থাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বিশ্ববেংকে ভাৰত চৰকাৰক ভাৰতীয় অৰ্থনীতিত গাঁথনিমূলক পৰিৱৰ্তন সাধন কৰাৰ বাবে পৰামৰ্শ আগবঢ়ায় ।

৯। অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ তিনিটা সুফল উল্লেখ কৰা ।

উত্তৰঃ ভাৰতত অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ তিনিটা সুফল **হৈছেঃ**

(ক) **বৰ্ধিত অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ হাৰ :-** অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ প্ৰৱৰ্তনৰ পূৰ্বে ভাৰতৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ বাৰ্ষিক হাৰ আছিল ৩,৫ শতাংশ । কিন্তু নতুন সংস্কাৰৰ প্ৰৱৰ্তনৰ পিছত অৰ্থনৈতিক বাৰ্ষিক উন্নয়নৰ হাৰ ২০০৫-২০০৮বৰ্ষত ৯ শতাংশ আৰু ২০০৯-২০১৪ বৰ্ষত প্ৰায় ৭ শতাংশলৈ বৃদ্ধি হয় ।

(খ) **পাইকাৰী মূল্যসূচীৰ হ্ৰাসীকৰণ :-** অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰাোত্তৰ সময়ছাোৱাত পাইকাৰী মূল্যসূচী হ্ৰাস হৈছে । অৱশ্যে খুচুৰা মূল্যসূচী একে হাৰত হ্ৰাস হাোৱা নাই ।

(গ) **বৈদেশিক বিনিময়যাোগ্য মুদ্ৰাৰ পৰিমাণত হাোৱা বৃদ্ধি :-** ভাৰতত ১৯৯০-৯১ বৰ্ষত ৰিজাৰ্ভ বেংকত জমা থকা বৈদেশিক বিনিময়যাোগ্য মুদ্ৰাৰ পৰিমাণ তেনেই কম আছিল যাৰ দ্বাৰা কেৱল ১৫ দিনৰ আমদানি কাৰ্যহে সম্পাদন কৰা সম্ভৱ আছিল । কিন্তু ২০১৫ চনৰ মাৰ্চত এই পৰিমাণ বৃদ্ধি হৈ ৩২৮.৭ বিলিয়ন ডলাৰ হৈছে , যিয়ে পৰৱৰ্তী ৭ মাহৰ আমদানিৰ মূল্য সামৰি লৈছে । এইদৰে অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰ প্ৰৱৰ্তনৰ পিছত ভাৰতৰ বৈদেশিক বিনিময়যাোগ্য মুদ্ৰাৰ পৰিমাণ যথেষ্ট বৃদ্ধি হৈছে ।

১০। অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰ প্ৰৱৰ্তনৰ ফলত সৃষ্টি হাোৱা দুটা অসুবিধা চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা ।

উত্তৰঃ ভাৰতত অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰ প্ৰৱৰ্তনৰ ফলত সৃষ্টি হাোৱা অসুবিধাসমূহ **হৈছেঃ**

(ক) **সীমিত ক্ৰয় ক্ষমতা :-** অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ ফলস্বৰূপে প্ৰতিযাোগিতাৰ প্ৰসাৰ আৰু তীব্ৰতা দুয়াোটাই বুজন পৰিমাণে বৃদ্ধি পাইছে । কিন্তু ক্ৰয় ক্ষমতাৰ নাটনিৰ বাবে সাধাৰণ জনগণই এইধৰণৰ সুবিধাসমূহ গ্ৰহণ কৰিব নাোৱাৰে ।

(খ) **অত্যধিক ভাোগবাদী আসক্তি :-** অত্যধিক ভাোগবাদী আসক্তি বৃদ্ধি হাোৱাৰ ফলত সামাজিক প্ৰমূল্যসমূহৰ প্ৰতি ভাবুকি সৃষ্টি হয় কিয়নাো মুদ্ৰা বা ধনে প্ৰভাৱকাৰী ভূমিকা পালন কৰাৰ লগে লগে নৈতিকতাৰ অৱক্ষয় হ'বলৈ ধৰে ।

(গ) **গাোলকীকৰণৰ ব্যৱস্থাপনা :-** যাোৱা কেইবছৰত গাোলকীকৰণৰ ব্যৱস্থাপনাৰ প্ৰয়াোজন অনুভৱ কৰা হৈছে । কোনো ধৰণৰ পৰিস্থিতিতেই গাোলকীকৰণ আৰু জাতীয় স্বাৰ্থৰ পাৰস্পৰিক সংঘৰ্ষ হ'ব নালাগিব ।

(ঘ) **সু-প্ৰশাসনৰপ্ৰয়াোজন :-** অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ সুবিধা বা লাভালাভসমূহে সমাজৰ দুৰ্বল শ্ৰেণীটোক ঢুকি পাব পাৰে যেতিয়া দেশত এক সুপ্ৰশাসন ব্যৱস্থা বহাল থাকে । অন্যথা দেশৰ দৰিদ্ৰ তথা দুৰ্বল শ্ৰেণীটো বজাৰকেন্দ্ৰিক অৰ্থনীতিৰ পৰা বঞ্চিত হৈ থাকিব ।

১১। অসমৰ চলিত পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ ছটা প্ৰধান লক্ষ্য উল্লেখ কৰা ।

উত্তৰঃ অসমৰ চলিত পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাৰ প্ৰধান লক্ষ্যসমূহ **হলঃ**

(ক) শ্ৰেষ্ঠ ভাৰতীয় ৰাজ্যসমূহৰ অৰ্থনীতি আৰু অসমৰ অৰ্থনীতিৰ মাজত থকা ব্যৱধান আঁতৰ কৰিব পৰাকৈ অহা দুই তিনিটা দশৰ ভিতৰত ৰাজ্যখনৰ বাৰ্ষিক অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ হাৰ ত্বৰান্বিত কৰা ।

(খ) দৰিদ্ৰতা নিমূলকৰণৰ বাবে বিভিন্ন আঁচনি গ্ৰহণ কৰা ।

(গ) শেহতীয়া প্ৰযুক্তিবিদ্যা আৰু বিজ্ঞানসন্মত ব্যৱস্থাপনাৰ জৰিয়তে বানপানী আৰু গৰাখহনীয়াৰ সমস্যা সমাধান কৰা ।

(ঘ) কৃষিখণ্ডৰ বাৰ্ষিক উন্নয়নৰ হাৰ ৬ শতাংশৰ পৰা ৮ শতাংশলৈ বৃদ্ধি কৰা ।

(ঙ) শক্তি উৎপাদনত আত্মনিৰ্ভৰশীলতা অৰ্জনৰ লগতে শক্তি পৰিবহণ তথা বিতৰণৰ ক্ষেত্ৰত আধুনিক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ প্ৰয়োগ কৰা ।

(চ) স্বাস্থ্য তথা শিক্ষা খণ্ডত বিনিয়োগৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি কৰাৰ দ্বাৰা অসমৰ মানৱ উন্নয়নৰ সূচাংকৰ মান বৃদ্ধি কৰা ।